

DOORNIKSE KRIELEN

Door: Jan Schaareman (NL)

Ongeveer 15 jaar geleden vroeg een fokker uit de buurt van Breda om enkele goud Brakelkrieltjes. Ik wist dat hij Doornikse krielen had; deze waren me enkele jaren ervoor opgevallen op de tentoonstelling in Gent. Dus kreeg ik in ruil enkele Doornikse krielen. Ik weet nog dat de kammetjes erg slecht waren. Maar kammen, daar kun je vrij gemakkelijk op selecteren; er zitten er altijd slechte bij maar ook betere. Wat opvalt bij Doornikse krielen is dat er geen een hetzelfde is. Zuiver maken op bijv. kleur of tekening is dan ook onbegonnen werk. Er zijn altijd dieren bij die te bruin, te zwart of te wit zijn. Met name hierdoor zijn ze ook bij mij gebleven, want die variatie vind ik wel aantrekkelijk en tevens een uitdaging.

Oorsprong

Doornikse krielen vinden hun oorsprong aan de oevers van de Schelde waar deze vanuit Frankrijk België binnenkomt. Dit gebied kent van oudsher veel scheepvaart, via de Schelde maar ook via kanalen. Ik hoorde onlangs nog van een kippenhouder uit Wallonië dat vooral de mensen die met paarden de trekschuiten vooruit stuwden deze kippen hielden. Bekend is dat deze krielen al voor 1900 op deze schepen werden gehouden; daarom ook de vroegere naam: schipperskip. Ze waren toen ook gekend in meerdere kleurslagen, waarvan uiteindelijk de drie-kleurige variëteit gebleven is.

Fokken

Doornikse krielen zijn prima kipjes om te houden, de naam schipperskip vertelt meteen ook al wat over het karakter. Ze staan bekend dat ze met weinig

tevreden zijn, ook qua ruimte. Deze wat grotere krielen leggen een behoorlijk aantal eitjes en werden ook gehouden voor het uitbroeden van patrijzen en fazanten. Deze eigenschap hebben ze nog steeds; het zijn ideale kloekjes. Ze worden niet snel broeds, maar als je de eitjes laat liggen, dan worden ze na 10 - 12 eitjes toch wel broeds. Ze kunnen dan erg fel het nest en ook de kuikens verdedigen, terwijl het normaal een vrij rustige en kriel is.

Links: Doornikse krielen bij Luc Lambrechts in Doornik (B)

De eitjes komen goed uit. In de broedmachine komen ze meestal wel een dag eerder uit. Bij mij waren het altijd tarwekleurige kuikens, terwijl het bij de andere fokkers in Nederland patrijskleurige kuikens waren.

Deze zijn nu - volgens de standaard wijziging naar een lichtere grondkleur - niet meer

gewenst. De kuikens groeien prima op. Na 5 weken kan al selectie van de kammen plaatsvinden. Ook kan je dan al wat van de tekening en de veerkleur zeggen; haantjes die dan al zwarte tekening laten zien, worden later zeker in de borst te zwart. De kunst is om dan de beter getekende dieren te selecteren. Beoordelen van de juiste grondkleur kan pas later.

Zelf kreeg ik al vrij snel door dat bij de kuikens de hanen snel te zwart werden en de hennen te bruin. Bij de hanenkuikens ging het zwart met name in de borst overheersen en bij de hennen de bruine kleur. Dus hou ik bij voorkeur de bruinere haantjes en de donkerste hennetjes aan.

Rechts: Drie jonge hanen. De haan in het midden, met veel bruin in de borst, zal voor de tentoonstelling de beste zijn. Als fokhaan zou ik toch liever de linker haan met iets meer zwart gebruiken.

Doordat je van de tekening als fokdier weinig kunt zeggen, selecteer ik liever op een betere kam, type en oogkleur. Daarna pas op de tekening. De tekening heeft wat van de tekening van de Orloff, maar veel minder regelmatig. Sommige hennetjes laten later een wat vallende kam zien; dit zijn hennetjes die je beter niet neemt om mee te fokken.

Zoals bij elk ras kun je zo sterk selecteren dat er geen een overblijft. Te sterk selecteren is ook voor de Doornikse kriel funest.

Links: Voor mij is de middelste van deze 3 jonge hennen de beste. De linkse heeft te weinig zwart. De rechtse is qua roodtint meer zoals ze vroeger gewenst werden. (Met iets te veel rood ook.)

Standaardbeschrijving

De Doornikse kriel is een wat forsere kriel van het landhoentype met een bij de haan een wat hoge staartdracht, loodrecht met de rug, terwijl de hennen de staart dragen in een stompe hoek van

45° met de ruglijn. De borst is goed gerond. Het moet een legkipje zijn. De oortjes behoren rood te zijn, maar zoals bij veel porseleinvarianten komt er ook bij de hennetjes later wat wit in de oren voor. Voor de volledige standaardbeschrijving verwijs ik graag naar het bijgevoegde mooi werkje van Pierre Sadaune; keurmeester en voorzitter van de Nationale Standaard commissie in België. Hij heeft voor deze publicatie toestemming gegeven.

Kleur en tekening

De enige erkende kleurslag is driekleurig bont. Voor de tentoonstelling moeten de 3 kleuren op de dieren voorkomen, waarbij de laatste jaren ook in Nederland een lichtere grondkleur verlangd wordt, die wordt beschreven als kaneelkleur of als koffie met wat veel melk. Als je alleen de mooiste dieren van kleur aanhoudt als fokdier, dan zullen de nakomelingen steeds witter worden, met name in de vleugels. Als keurmeesters ergens een hekel aan hebben, dan zijn het witte vleugelpennen. Enkele witte slagpennen worden echter wel getolereerd. Vaak zijn ze ook niet helemaal wit. Net zoals in de vleugelpennen, is ook een teveel of te weinig van de drie kleuren over het lichaam niet gewenst. Het is erg moeilijk, zo niet onmogelijk om deze tekening precies te omschrijven. Het is niet voor niets dat de standaardbeschrijving al regelmatig aangepast is.

Links: Haantje met fraaie kleurverdeling.

De haan behoort met name driekleurig in de borst te zijn, terwijl bij de hennen op een kaneelbruine grondkleur onregelmatig zwarte en witte vlekken over het gehele lichaam voorkomen. Belangrijk is dat de tekening onregelmatig maar toch harmonisch moet zijn en de grondkleur kaneelbruin kleurig. Deze kleur is uniek voor het ras.

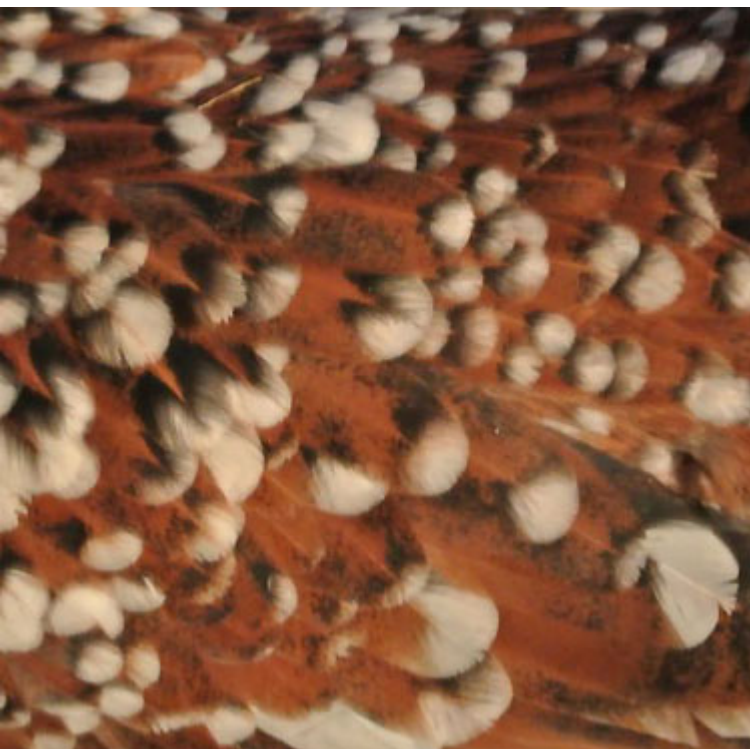
Rechts: Fraaie haan van enkele jaren geleden.

Enkele jaren geleden ging ik in België naar een bespreking van Doornikse krielen; naast de enkele dieren die ik had meegenomen, waren er ook Belgische dieren. Bij het bespreken van de dieren bleken de dieren van mij te rood van kleur. Deze dieren die te rood van kleur waren, hadden de indertijd in Nederland gewenste kleur. Bij thuiskomst heb ik natuurlijk mijn andere dieren ook bekeken, daar waren er ook enkele bij met de nu gewenste lichtere grondkleur. Dit verklaart ook waarom fokkers in Nederland zich vrij snel aan de standaardwijziging hebben aangepast.

Toch denk ik dat het belangrijk is om bij Doornikse krielen niet te sterk te selecteren op tekening en kleur, zoals bij veel dingen bij kippen. Je kunt beter teveel kleur, pigment, etc. op de fokdieren hebben. Wordt het minder, dan ga je snel met andere dingen, bijv. witte slagpennen, de boot in. De mooiste komen toch wel bovendrijven.

Pepering komt met name voor bij de hennen van het patrijskleurig type, maar ook bij tarwekleurige hennen is enige pepering niet te vermijden in de grondkleur.

Boven en rechts: Oude hen met wat zwarte pepering in de kaneelbruine grondkleur.

Conclusie

Het is eigenlijk niet mogelijk een juiste beschrijving van de ideaal getekende Doornikse kriel te geven. Hier moeten ook niet te hoge eisen aan gesteld worden. Toch heb ik geprobeerd dit te beschrijven.

**Rechts: Mooi getekende jonge hen.
Onder: Jong haantje, 2 maanden oud.**

**Rechts: Hen met weinig zwarte en witte tekening.
Onder: Hen met te rode kleur.**

Ik vergelijk Doornikse krielen vaak met het volgende; als je in het noorden van Nederland bent, met name in de polders, lopen de wegen kaarsrecht; alles is geregeld en gebaand. Kom je meer naar het zuiden

dan worden de wegen bochtiger en is alles niet meer vanzelfsprekend. Uiteindelijk kom je in Wallonië terecht, waar de Schipperskippen vandaan komen. Deze natuur en cultuur dat niet van alles geregeld is, merk je als fokker vrij snel. Ook in de fok; bij de kuikens - alhoewel ik ze jaren als klein toompje heb gehouden, zonder ook maar enige bloedverversing - komen er allerlei kleurschakeringen te voorschijn. De fok van de Doornikse krielen geeft dus steeds verrassingen, die niet onder controle te krijgen zijn, en ik denk dat dit juist het ras een eigen charme geeft. Daarom zijn ze ook al die jaren bij mij gebleven.

Rechts: Doornikse krielen bij Luc Lambrechts in Doornik (B)

De volgende tekst is een bijdrage van Pierre Sadaune, keurmeester en voorzitter van de Nationale Standaard Commissie in België.

Standaard van de Doornikse kriel

Oorsprong: België, de oevers van de Schelde, in de kleine dorpen van Bléharies in de streek van Doornik. De eerste selectie vond plaats aan het einde van de 19e eeuw. Vaak ook genoemd 'de schipperskip'.

In de streek van Doornik noemt men ze ook kip van Bléharies, de 'Doornikse duizendkleurige' en ook 'brutaaltje'. Ze worden veel gebruikt voor het uitbroeden van patrijzen en fazanten. Waarschijnlijk zijn ze ontstaan uit een kleine Noord-Franse vechter en krielen die in de streek al aanwezig waren. Deze kleine kip werd zodanig familiair dat ze wist door te dringen in de huizen door deuren of ook...door de ramen. Hun tehuis was op de schepen die voeren over de Schelde. Vandaar de naam 'schipperskip'.

De eerste echte selectie gebeurde vóór de eerste wereldoorlog door Léon DUQUESNE, een onderwijzer uit Bléharies. Hij slaagde erin om "... een heleboel mooie en homogene kleine schipperskippen te fokken die getrouw de gewenste eigenschappen doorgaven aan hun nakomelingen". Maar zoals wel vaker gebeurt, viel de leraar later voor de Pelhoenders en Orpingtons, en hij verkocht al zijn dieren aan een zekere Monsieur du Manoir. De jaren 1914-1918 deden de rest.....

Door de vergadering van de Nationale Federatie in haar zitting van 4 mei 1985, werd de standaard op voordracht van de standaardcommissie aanzienlijk aangepast, vooral betreffende de kleur. Door de huidige standaardcommissie werden ook nog enkele kleine wijzigingen gemaakt.

Rechts: Illustratie door V. Tonglet bij een tekst van L. Duquesne (Le Courrier Horticole - maart 1947) Men ziet hier het goede type van de Doornikse kriel.

Onder: Nog een illustratie van V. Tonglet, augustus-september 1941. Dit type lijkt teveel op de oud Engelse vechtkriel kleur 'spangled' - verkeerde fokrichting.

Belgische Standaard van de Doornikse Kriel

Algemeen voorkomen: Levendig ras, iets groter dan de gemiddelde kriel. Goed ontwikkeld halsbehang, goed afgeronde borst, de rug middellang, iets aflopend naar de staart die ongeveer loodrecht op de lijn van de rug wordt gedragen. De kleur van het gevederte van dit ras is uniek.

De eigenschappen: Zeer geharde en levendige kleine kip. De hennen worden als vrij goede eierlegsters gekend, hoewel zij eveneens zeer goed broeden en goede moeders zijn. De eieren hebben een bijna witte eischal en wegen ongeveer 35 tot 40 g. Dit ras houdt van de vrijheid, maar kan eveneens in beperkte ruimte gehouden worden.

Beschrijving van de haan

Romp: krachtig, breed, iets aflopend en naar achteren toe versmallend, goed opgericht zonder echter naar achter over te hellen.

Hals: middellang, opgericht en enigszins gebogen.

Kop: fijn, met een afgeronde schedel

Kam: enkel, recht, middelgroot, regelmatig getand met 5 tanden, kamhiel volgt de nek niet en is bijna horizontaal, van fijne textuur en levendig rood van kleur.

Snavel: krachtig, goed gebogen aan het eind, licht hoornkleurig.

Kinlellen: middelgroot, gerond, van fijne textuur en levendig rood van kleur.

Oren: weinig ontwikkeld, rond, levendig rood van kleur.

Gezicht: glad, van fijne textuur, levendig rood.

Ogen: groot, rond, levendig, van oranje rode kleur.

Rug: middellang, breed, aflopend naar achteren.

Borst: breed, goed afgerond en zeer gespierd.

Vleugels: goed aangetrokken, iets laag gedragen zonder hangend zijn

Staart: goed ontwikkeld, vrij hoog gedragen, ongeveer loodrecht met de lijn van de rug, vrij open, staartveren breed en lang, goed afgedekt door de grote sikkels die goed ontwikkeld zijn, maar matig gebogen, de kleine sikkels zijn goed gebogen.

Dijen: middellang, zeer zichtbaar.

Poten: middellang, sterk, glad, met fijne schubben, rose-wit.

Tenen: vier, goed gespreid en sterk, van dezelfde kleur als de poten.

Nagels: goed gebogen, licht hoornkleurig.

Gevederte: strak aanliggend, dons gematigd ontwikkeld

Halsbehang: goed ontwikkeld en glad aanliggend.

Zadelbehang: goed ontwikkeld.

Fokker en foto: Luc Lambrecht

Beschrijving van de hen

Dezelfde kenmerken dan bij de haan, rekening houdend met de normale verschillen tussen haan en hen, behalve:

De rug: middellang, een beetje aflopend naar achteren en in een goed geronde lijn overgaand naar de staart.

Achterlichaam: goed ontwikkeld maar niet te diep.

De staart: half-open, gedragen onder een hoek van 45°, die een stompe hoek met de lijn van de rug vormt.

Fokker en foto: Luc Lambrecht

Gebreken:

- Wit in de oorlellen. (*niet te tolereren bij de haan, bij de hen moeilijk te voorkomen*)
- Te hoog of te laag op poten.
- Te lichte of te donkere ogen.
- Te weinig ontwikkelde staart.
- Te hoog of te laag gedragen staart.
- Borst te smal.

Uitsluitingsfouten

- Oren wit.
- Sporen van geel in poten, de snavel of de huid. (*sporen van blauw in poten*)

Ringmaat: haan 14 mm, hen 12 mm.

Gewicht:

Jonge haan: 750 g, volwassen haan: 850 g

Jonge hen: 650 g, de volwassen hen: 750 g

Kleur: De enige erkende kleur is driekleurig bont.

Een belangrijke opmerking: De tekst van dit werk is, op enkele dingen na, die van de nieuwe Belgische standaard. De tekst in cursief zijn mijn opmerkingen of aanvullingen.

**Wat is de kleur
“driekleurig bont”?**

De bevedering is uit drie kleuren samengesteld: zwart, wit, licht mahoniebruin (bij de haan) of kaneel (bij de hen). De grondkleur is licht mahoniebruin (haan) of kaneel (hen); het zwart en het wit worden onregelmatig verdeeld, maar het totaalbeeld vormt een harmonisch geheel. De afzonderlijke veren kunnen eenkleurig, tweekleurig of driekleurig zijn.

**Links: Doornikse Kriel hen.
Fokker : Pierre Sadaune.
Foto : Richard Deravet.**

De beschrijving van de kleur van de haan:

Kop : helder rood, soms getekend met zwarte en witte vlekjes.

Hals- en zadelbehang: helder oranje zonder zwarte schachtstreep, naar onderen toe lichter oranje, de veren zoveel mogelijk onregelmatig getekend met zwarte en witte vlekjes. (*wit getoept*)

Schouders en rug: licht mahoniebruin, onregelmatig getekend met zwarte en witte vlekjes.

Staart: zwarte sikkels en stuurveren, met groene weerschijn. Zij kunnen zwart met wit zijn, soms wit.

Vleugels: De kleine dekveren: licht mahoniebruin, onregelmatig getekend met zwarte en witte vlekjes.

Grote dekveren van de vleugel: zwart, met groene weerschijn, onregelmatig getekend met witte en/of licht mahoniebruine vlekjes.

Grote slagpennen: zwart, zwart en wit of wit, soms roodbruin gevlekt.

Kleine slagpennen: binnenvaan : zwart of zwart en wit, of wit en de buitenvaan roodbruin.

Enige bijna volledig witte slagpennen worden getolereerd.

Hals, borst, dijen en de buik: zwart, onregelmatig getekend met wit en mahoniebruin.

Donskleur: grijsachtig

De beschrijving van de kleur van de hen:

Over het gehele lichaam, is de grondkleur kaneel, onregelmatig getekend met zwarte en witte vlekjes.

Staart: stuurpennen zwart, onregelmatig getekend met witte vlekken, de kleur van de bovenste stuurpennen getekend als de staartdekveren.

Vleugels: De vleugeldekenveren en kleine slagpennen zijn van dezelfde kleur als het lichaam.

Grote slagpennen: zwart of zwart met wit, soms kaneelkleurige vlekjes.

Enkele slagpennen die bijna volledig wit zijn, worden getolereerd.

Rechts: Hen met fraaie kleurverdeling.

De fouten betreffende de kleur:

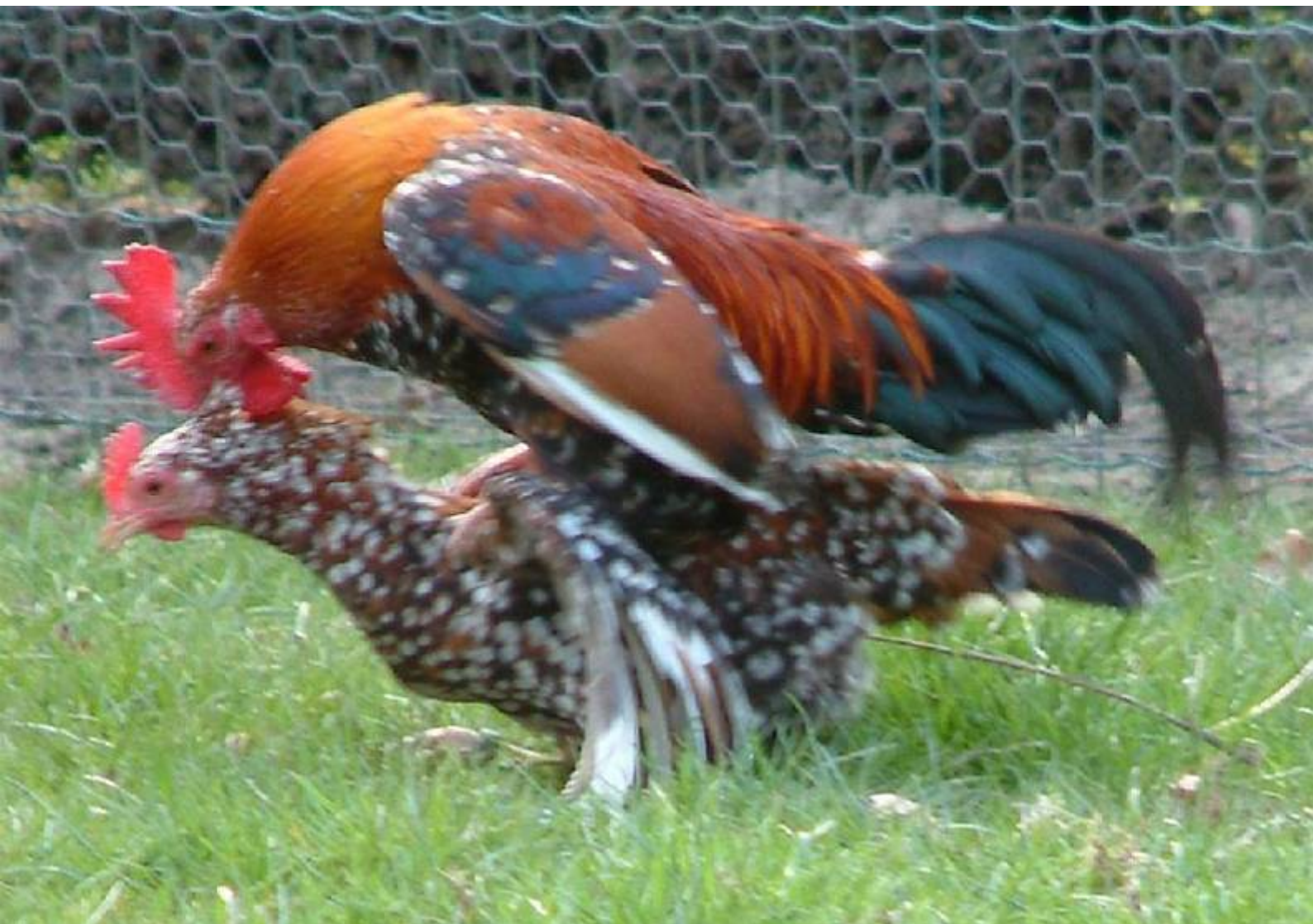
- Te donkere grondkleur
- Overheersing van het wit of zwart
- Te weinig zwarte of witte vlekken
- Grondkleur die te veel gepeperd is bij de hen (*het is zeer moeilijk om een hen zonder enige 'pepering' te verkrijgen.*)
- Borst met oker grondkleur bij de haan
- Afwezigheid van wit en/of mahoniebruin in de borst van de haan
- Afwezigheid van zwarte en witte vlekjes (*witte veertipjes*) in hals- en zadelbehang
- Sporen van de patrijstekening (*black-red*): zwarte schachtstreep in het halsbehang bij de haan en de hen, een (*te*) gouden halsbehang bij de hen, (*te veel zichtbare zwarte pepering*).
- Te lichte borstkleur bij de hen.

Clubs die de belangen van dit ras behartigen zijn:
De Belgische Vereniging ter Promotie van Belgische Neerhofdieren

www.belgischepluimveerassen.be

en de ZOBK-Club voor Zeldzame Oorspronkelijke Belgische Krielhoenderrassen www.zobk.nl

Copyright ©2013 Aviculture-Europe. All rights reserved by VBC.

Dit is een publicatie uit het online tijdschrift www.aviculture-europe.nl U mag deze tekst / foto's niet kopiëren, distribueren, zenden of publiceren zonder onze schriftelijke toestemming.